



## OLIIY PEDAGOGIK TA'LIMDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARNING SAMARADORLIGI

**Sa'diyev Soli Tolipovich**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası dotsenti

**Anotatsiya:** Ushbu maqolada oliy pedagogik ta’lim muassasalarida tasviriy san’at fanini o’qitishda interfaol metodlarning samaradorligi tahlil qilinadi. Talabalarda ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va badiiy tafakkurni rivojlantirishda loyiha asosida ta’lim, guruhiiy ishlash, muammoli topshiriqlar va “Flipped classroom” texnologiyasining o’rni ko’rib chiqilgan. Maqolada interfaol metodlarning o’quv jarayoniga ta’siri va ularni samarali qo’llash usullari yoritiladi.

**Kalit so’zlar:** tasviriy san’at, interfaol metodlar, ijodiy tafakkur, flipped classroom, loyiha asosida ta’lim, pedagogik samaradorlik.

Oliy pedagogik ta’limda tasviriy san’atni o’qitish jarayonida an’anaviy metodlar bilan bir qatorda interfaol metodlarni qo’llash bugungi kunda dolzarb vazifa hisoblanadi. Interfaol metodlar talabalarda faollikni oshirish, ijodiy tafakkur va badiiy qarashlarni shakllantirishga yordam beradi. Ular o’quv jarayonini passiv bilim olishdan mustaqil izlanish va ijodiy faoliyatga o’tkazadi (Shavdirov, 2025).

Interfaol metodlar qatoriga loyiha asosida ta’lim (project-based learning), muammoli topshiriqlar, guruhiiy ishlar va “Flipped classroom” texnologiyasi kiradi. Ushbu yondashuvlar talabalarda mustaqil fikrlash, badiiy tahlil qilish va ijodiy qaror qabul qilish ko’nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular pedagogik jarayonni dinamik, qiziqarli va samarali qiladi.

Oliy pedagogik ta’lim tizimida tasviriy san’at fanini o’qitishda interfaol metodlarning qo’llanilishi talabalarning ijodiy tafakkurini, mustaqil fikrlashini va badiiy qarashlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. An’anaviy dars usullari ko’pincha passiv bilim olishga yo’naltirilgan bo’lsa, interfaol metodlar o’quv jarayonini dinamik va talaba markazida tashkil etadi. Shu bois pedagoglar talabalarning faol ishtirokini rag’batlantirish, ularni o’z g’oyalarini erkin ifodalashga va yangi yechimlar topishga yo’naltirishga intilishlari lozim.

Interfaol metodlarning asosiy vazifasi – talabalarda ijodiy faollikni uyg’otish va ularni muammolarni mustaqil hal qilishga o’rgatishdir. Masalan, loyiha asosida ta’lim (project-based learning) metodida talaba o’zining badiiy loyihasini yaratadi, unga reja tuzadi, materiallar va texnika tanlaydi hamda natijani himoya qiladi. Bu jarayon o’quvchida ijodiy tafakkur, muammoli fikrlash va estetik idrokni rivojlantiradi. Shuningdek, loyiha asosida ishlash talabalarda mas’uliyat, vaqtni boshqarish va guruh bilan hamkorlik qilish ko’nikmalarini shakllantiradi.



Guruhiy ishlar metodida talabalar birgalikda kompozitsiya yaratish, rang uyg'unligini sinash yoki mavzu bo'yicha ijodiy topshiriqlarni bajaradilar. Bu nafaqat ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi, balki muloqot, hamkorlik va kritik fikrlash qobiliyatini ham oshiradi. Guruh ishlarida har bir talaba o'z fikrini ifodalaydi, boshqalarning g'oyalarini tahlil qiladi va umumiy badiiy qaror ishlab chiqadi. Bu jarayon o'quvchilarda badiiy mas'uliyat va ijodiy erkinlikni uyg'unlashtiradi.

Muammoli topshiriqlarni qo'llash ham interfaol metodlar samaradorligini oshiradi. Masalan, talabalarga "Oddiy predmetni turli perspektivalardan chizish orqali obrazni yangicha talqin eting" yoki "Mavjud kompozitsiyani rang, faktura va yorug'lik bilan yangilab chiqish" kabi topshiriqlar beriladi. Bu usul talabalarda tanqidiy fikrlash, ijodiy izlanish va badiiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Muammoli topshiriqlar o'quvchilarda mustaqil izlanish, xatolar orqali o'rganish va badiiy natijaga erishish tajribasini beradi.

"Flipped classroom" yoki teskari sinf texnologiyasi ham tasviriy san'atni o'qitishda interfaol yondashuvning muhim qismidir. Ushbu metodda talabalar darsdan oldin nazariy ma'lumotlar bilan tanishadi, videodarslar, slaydlar yoki raqamli resurslar orqali bilimni mustaqil o'zlashtiradi. Dars jarayonida esa olingan bilimlarni amaliy mashg'ulotlarda qo'llash, yangi badiiy loyihalar yaratish va tahlil qilishga e'tibor qaratiladi. Bu yondashuv talabalarda o'z-o'zini boshqarish, mustaqil fikrlash va ijodiy yechimlar topish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalarni o'qitish jarayoniga kiritish talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Grafik planshetlar, Adobe Photoshop, CorelDRAW, Krita kabi dasturlar yordamida talabalar o'z chizmalarini raqamli shaklda ishlab chiqadilar, turli kompozitsiya va rang uyg'unligini sinab ko'radilar. Shu tarzda ular an'anaviy va zamonaviy san'at elementlarini uyg'unlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Raqamli vositalar talabalarda texnik mahorat bilan bir qatorda kreativ tafakkur va estetik idrokni rivojlantiradi.

Interfaol metodlarni qo'llashda talabalarning individual xususiyatlari inobatga olinishi zarur. Har bir talabaning ijodiy salohiyati, qiziqish sohasi va tayyorgarlik darajasi turlicha bo'ladi. Shu sababli o'qituvchi dars jarayonini moslashuvchan tarzda tashkil etishi, individual yondashuvni qo'llashi va har bir talabaning ijodiy o'sishini rag'batlantirishi kerak. Masalan, ba'zi talabalar rang va faktura bilan ishlashga ko'proq e'tibor qaratishi mumkin, boshqalari esa kompozitsiya va perspektiva masalalariga qiziqadi.

Estetik tarbiya interfaol metodlarning ajralmas qismi hisoblanadi. Talabalarda badiiy didni shakllantirish, go'zallikni qadrlash va uni ijodiy ishlarda qo'llash san'at ta'limining asosiy maqsadlaridan biridir. Mashhur rassomlar asarlarini tahlil qilish, ularning uslub va kompozitsion yechimlarini o'rganish talabalarda estetik idrokni kuchaytiradi va badiiy tafakkurga turtki beradi. Shu bilan birga, milliy san'at an'analari



va qadriyatlarini amaliy mashg'ulotlarga kiritish, talabalarda milliy madaniyatga hurmatni shakllantiradi.

Ijodiy tafakkurni baholashda interfaol metodlar bilan bir qatorda portfolio usuli samarali hisoblanadi. Talaba o'zining ijodiy ishlarini, eskizlarini, loyiha natijalarini yig'ib boradi va o'z-o'zini baholaydi. Portfolio metodining afzalligi shundaki, u talabaning ijodiy o'sishini aniq kuzatish, yutuq va kamchiliklarni aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabaning individual rivojlanishini baholash va unga mos metodik tavsiyalar berish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shu tarzda, oliy pedagogik ta'limda tasviriy san'atni o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi nafaqat talabalarining ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, balki ularning estetik idrokini, mustaqil fikrlashini va kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlaydi. Bu jarayon o'qituvchining metodik tayyorgarligi, psixologik sezgirliigi va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish malakasiga bevosita bog'liqdir.

Interfaol metodlar yordamida dars jarayoni dinamik, qiziqarli va samarali bo'ladi, talabalarda ijodiy izlanish, muammolarni hal qilish va badiiy qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu bilan birga, talabalarining guruhda hamkorlik qilish, bir-birining fikrini tahlil qilish va umumiy badiiy yechim ishlab chiqish qobiliyatlari ham shakllanadi.

Natijada, oliy pedagogik ta'lim tizimida tasviriy san'at fanini o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalarining ijodiy salohiyatini maksimal darajada ochib beradi va ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, ijodiy fikrlaydigan, mustaqil va estetik jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlaydi.

Oliy pedagogik ta'lim tizimida tasviriy san'at fanini o'qitishda interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalarining ijodiy tafakkuri, mustaqil fikrlash va badiiy qarashlarini shakllantirishda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Loyiha asosida ta'lim, muammoli topshiriqlar, guruhii ishlash va "Flipped classroom" texnologiyasi talabalarda ijodiy izlanish, tanqidiy fikrlash va estetik idrokni rivojlantiradi.

Shuningdek, raqamli texnologiyalar va vizual resurslardan foydalanish talabalarining texnik mahoratini oshiradi, kreativ tafakkurini kuchaytiradi va zamonaviy badiiy yechimlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Individual yondashuv va psixologik qo'llab-quvvatlash ijodiy faoliyat samaradorligini oshiradi va talabalarda o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shunday qilib, interfaol metodlarni tizimli qo'llash oliy pedagogik ta'limda tasviriy san'at fanini o'qitish sifatini oshiradi, talabalarni zamonaviy ta'lim talablari va kasbiy me'yorlarga mos, ijodiy, estetik va intellektual jihatdan rivojlangan shaxslar sifatida tayyorlaydi.

#### Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С. 109–110.



2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – C. 131–134.
3. Shovdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // *AIP Conference Proceedings*. – 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
4. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter education & global study*. – 2024. – №1. – C. 8–14.